

Nederlandse
Kruisboog
Bond

DE KRUISBOOG:

**MIDDELEEUWS EN
TOCH EIGENTIJD**

Wilhelm Tell monument in Altdorf, Zwitserland, 1895. Gemaakt door Richard Kissling.

Wilhelm Tell

Velen van u kennen zeker de geschiedenis van Wilhelm Tell. Deze eenvoudige Zwitserse boer weigerde de hoed van de Oostenrijkse landvoogd Gessler te groeten. Gessler had die hoed op een staak op het dorpsplein laten tentoonstellen. Als straf moest Wilhelm Tell met de kruisboog en met één pijl een appel van het hoofd van zijn zoontje schieten en slaagde daarin. Toch werd hij nog gevangen genomen maar toen hij per bootje naar de gevangenis werd gebracht wist hij, dankzij een storm op het Vierwoudstedenmeer, te ontsnappen. Later zal deze held, dankzij zijn spreekwoordelijke precisie, de tiran door het hart schieten en doden terwijl deze door de "Hohle Gasse" draaft. (Hohle Gasse is een smalle uitgehakte bergweg, een holle weg). Van het verdere leven van Wilhelm Tell is alleen nog bekend dat hij in 1315 in de slag bij Morgarten meegevochten heeft en dat hij is gestorven is in 1354 in Schächenbach terwijl hij een kind probeerde te redden. De kruisboog is echter veel ouder dan het verhaal van deze Zwitserse volksheld.

Uit lijfsbehoud

Het lijfsbehoud is voor de mens, zoals het verwerven van zijn voedsel, vanaf de vroegste tijden zijn eerste en belangrijkste zorg geweest. Na de vuiststeen en de knots vond hij de slinger en later de boog uit. Deze lieten de gebruiker toe een doelwit op een grote afstand te bereiken.

Onze voorouders zochten vervolgens naar een middel om deze primitieve wapens te verbeteren door ze een grotere draagkracht te bezorgen. Mankracht volstond hiertoe niet meer en een mechanisme werd noodzakelijk. De combinatie van een boog op een drager (kolf), waarin de noot (slot) de pees vasthield, en een aftrekmechanisme dat de pees vrijmaakte; dat was de geboorte van de kruisboog.

De kruisboog

De kruisboog is een wapen waarmee, afhankelijk van het type, pijlen, stenen en kogels worden afgeschoten.

Het bestaat uit een boog die kruislings in een houten kolf is gevat. De kolf heeft dezelfde functie als de arm van de handboogschutter met dat verschil dat de handboog vertikaal gehouden wordt en de boog van de kruisboog horizontaal.

De horizontale houding is nodig om de pijlen er op te kunnen leggen. In de kolf is een trekkermechanisme gebouwd waarin de pees vastgehouden wordt. Bij het overhalen van de trekker werpt de pees het projectiel, pijl, steen of kogel weg.

De vroegere kruisbogen werden met de hand gespannen, maar naarmate de techniek vorderde werd de boog sterker en moest dan met hulpmiddelen gespannen worden.

Bij de handboog is de spankracht afhankelijk van de kracht van de schutter, de handboogschutter moet de spanning

namelijk zelf trekken. De kruisboog daarentegen kon door vrijwel iedereen gehanteerd worden ongeacht de kracht van de boog en men was daarmee dan ook veel succesvoller.

De boogstaaf van de kruisboog werd vervaardigd van hout of composietmaterialen tot in het midden van de 15e eeuw. Het voordeel van een houten boogstaaf is dat de boog als geheel lichter blijft. Composietbogen werden gemaakt van hoorn, pees en hout, waarmee veel grotere spankrachten mogelijk werden. Hoorn werd voor de binnenkant van de boogstaaf gebruikt, en dierlijke pezen voor de buitenkant. Omdat boogstaven van composietmaterialen werden vervaardigd door het samenlijmen van de onderdelen was een stevige lijmverbinding essentieel. De sterkste lijmen hadden ook de meeste tijd nodig om te drogen. Het was niet ongevoel om 6 maanden tot een jaar uit te moeten trekken voor de droogtijd van een boog. In de late 15e eeuw maakte de staalfabricage grote vorderingen en werd dit materiaal steeds vaker gebruikt voor de boogstaven. Een kruisboogstaaf is tenslotte niet anders dan een speciaal gevormde veer. Stalen boogstaven kwamen tegen het begin van de 16e eeuw steeds meer voor aangezien ze een consistent schietgedrag hadden, behalve bij heel koud weer.

Middeleeuwse Kruisboog uit de collectie van het legermuseum

Vanuit China

De eerste kruisboog dateert van vóór onze tijdrekening. Uit, in Chinese Keizerlijke graftomben, gevonden documenten blijkt dat de promotor van de eerste kruisboog, de Gele Keizer Hoang Ti was (2700 voor Christus). In 500 v.Chr. vermeldde Sun Tzu de kruisboog als een zeer zware boog in zijn "de Kunst van het oorlogvoeren". De eerste archeologische vondsten en bewijzen van het bestaan van de kruisboog dateren uit de Han-dynasty. (Chinese keizerrijk 206 voor Chr. tot 220 na Chr.) Het terracottaleger van keizer Qin Shi Huangdi bevat ook

Bronzen kruisboogslot uit de Han dynastie 206 voor Chr. Tot 220 na Chr

kruisboogschutters. Vanuit China, de grote migratiewegen volgend, verschijnt de kruisboog op het schiereiland Indochina, dan in Centraal Afrika en anderzijds in Groenland om vandaar uit naar Europa af te dalen. Hij bereikte Europa ten tijde van het Romeinse Rijk. Omstreeks 1400 veranderde het ontwerp, en werd de kolf tegen de schouder geplaatst om nauwkeuriger te kunnen richten. Tegen 1650 had de kruisboog een kolf in de moderne geweevorm, en werd op vergelijkbare wijze gebruikt. Kruisboogmakers (arbalestmeesters) maakten tegen 1600 prachtige kruisboogkolven. Sommige Belgische ontwerpen waren zo volmaakt als moderne scherpshuttersgeweren. Vanaf deze tijd, tot ver in de twintigste eeuw is de kruisboog qua materiaal, technieken en mechanismes in grote lijnen hetzelfde gebleven.

Terracottaleger

Animatie National Geographic Channel

De constructie van de kruisboog was in vroege tijden voornamelijk aantrekkelijk bij belegeringen. De Grieken waren het eerste Europese volk dat de kruisboog gebruikten. De Grieken kenden de gastraphetes (γαστραφέτης, "buikwerper") die gespannen werd tegen de buik. Later kwamen de oxybeles en de ballista. Speciaal de Romeinen ontleenden aan de

kruisboog de veel grotere uitvoering van dit wapen n.l. de Arcabalista, welke zij voor oorlogsvoering gebruikten. Deze waren eerder een artilleriewapen dan een handwapen en werd vaak door een team van meerdere schutters bediend. Deze wapens konden grote schade aan de vijandelijke linie of stadsmuur aanrichten door hun grote trekkracht, die voornamelijk met windassen werd gerealiseerd. Romeinse kruisbogen waren versierd en goed ontworpen, maar West-Europese bogen van 600 jaar later waren nog vrij ruw afgewerkte stukken hout of bot.

Na de neergang van het Romeinse Rijk verdween de kruisboog uit de geschriften. In 950 werd hij weer vermeld in een Frankisch manuscript, maar pas in de late 11de eeuw, ten tijde van de Kruisvaarders, werd de kruisboog weer regelmatig gebruikt.

In 1066 viel Willem de Veroveraar Engeland binnen (Slag bij Hastings) met een leger kruisboogschutters. Op het eind van de elfde eeuw was de kruisboog in alle Europese legers in gebruik. In de twaalfde eeuw steeg de kruisboog in populariteit en was het favoriete wapen bij alle Europese huurlingen. Speciaal de Genuese strijders (uit Genua in Italië) waren berucht vanwege hun grote dapperheid

Kruisbogen waren vanouds krachtiger en nauwkeuriger dan handbogen, ze konden een pijl door een harnas heen schieten. Omdat de schutter de boog niet zelf onder spanning hoeft te houden bij het richten kan dit meer ontspannen gebeuren. Het spannen is echter langzamer

omdat de kruisboog op de grond moet worden gezet. Dit leidt weer tot een geringer aantal schoten per minuut dan bij de handboog. In een test werden met een (snel en met handkracht te spannen) kruisboog 6 pijlen afgeschoten in de tijd die een longbowschutter nodig had voor tien pijlen. Aan de andere kant is voor het spannen of afvuren van een kruisboog geen speciale training of kracht vereist (zeker niet als het spannen met een hefboom gebeurt). Daardoor kan iedereen in principe een kruisboog hanteren, terwijl een handboog alleen een geschikt wapen is in de handen van iemand die er in getraind is.

De kruisboog was daarom in de Middeleeuwen meer een verdedigings- dan een aanvalswapen. De schutter heeft wat dekking nodig voor het herladen, en in principe kan iedereen een kruisboog afvuren.

Tussen de 11de en het midden van de 14de eeuw werd de boog voornamelijk op spierkracht gespannen. Tijdens de kruistochten werd de kruisboog aan zowel de kant van de christenen als de moslims gebruikt. In deze tijd hadden de kruisbogen die met de hand werden gespannen een trekkracht van ongeveer 120 pond, tegenover de 70 pond trekkracht die gewone bogen hadden. Het grote nadeel was echter dat de kruisboog meer dan een minuut nodig had om te herladen en een boog ongeveer 20 seconden. Kruisbogen werden

toen gespannen door de voet in de ring aan de voorkant te plaatsen en de pees met twee

15^e eeuwse boogschuttershelm

haken, die aan de riem waren bevestigd, naar boven te trekken. Later werd ook een katrol gebruikt. Rond 1260 ontwikkelde het pantser van de zware cavalerie zich van maliënkolder naar plaatpantser en harnessen. Dit ging geleidelijk en rond 1380 was het volledige harnas compleet. Hierdoor veranderde ook de kruisboog. De bogen kregen een hogere trekkracht en een kolf met schoudersteun om zuiverder te kunnen schieten. De boogstaaf werd meestal gemaakt van staal, waardoor ze sterker en flexibeler werden en de trekkracht verhoogd kon worden. De kruisboog werd niet meer met koord en katrol gespannen, maar met een geitenpootspanner. De

geitenpootspanner is een los instrument dat wordt gebruikt als een hefboom. Hierdoor kan de kruisboog zonder al te veel kracht geladen worden.

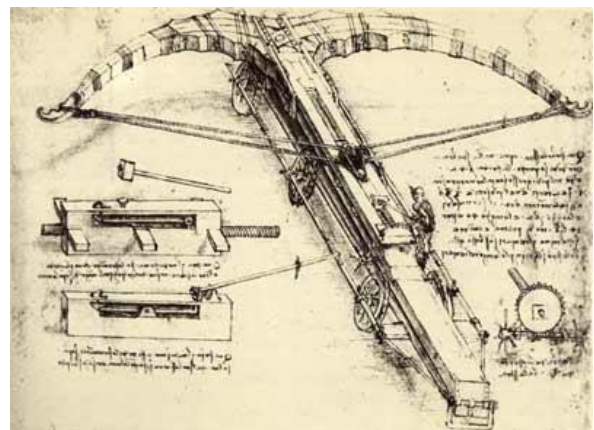
Tot de vijftiende eeuw bleef in Europa de kruisboog onverminderd populair.

In deze tijd werden er groepen of (in Nederland verenigingen en in België worden het maatschappijen genoemd) gevormd om de burgersteden te beschermen. De groepen ontstonden veelal uit de welvarende klasse (die ook hun eigen bezittingen beschermden) en in ruil voor hun diensten ontvingen zij vaak waardevolle rechten. Sommige van deze oude maatschappijen bestaan in België en Frankrijk nog.

De kruisboog werd als militair wapen in de zestiende eeuw vervangen door de musket die zijn intrede deed bij de infanterie. De spaanse veroveraars gebruikte kruisbogen tijdens hun veldtochten door Centraal- en Zuid-Amerika; Cortes nam in 1521 een kompagnie kruisboogschutters mee naar Mexico en Pizarro ging in 1524 naar Peru met kleine sterke groepen, voornamelijk bestaande uit kruisboogschutters.

Leonardo da Vinci (1452-1519)

Leonardo da Vinci was een man met vele kwaliteiten. Hij was o.a. architect, uitvinder, ingenieur, filosoof, natuurkundige, scheikundige, anatomist, beeldhouwer, schrijver, schilder en componist. Als uitvinder heeft hij verschillende uitvindingen en schetsen gemaakt waarbij hij zijn tijd op vele punten ver vooruit was. Een minder bekend werk van hem is het ontwerp van de gigantische kruisboog. Deze gigantische kruisboog was een echte "technische droom". Het was bedoeld om paniek en angst te zaaien onder vijanden door de spanwijdte van 24 meter en een lengte van 23 meter. De originele tekening bevindt zich in het "Nationaal Museum voor Wetenschap en Technologie Leonardo da Vinci" in Milaan.

Niet alleen militair wapen

Toch is de kruisboog nooit alleen een militair wapen geweest.

De Romeinen gebruikten de kruisboog voor de jacht. In de Middeleeuwen werd deze ook voor de jacht gebruikt maar werd pas populair aan het eind van de vijftiende eeuw, toen kleinere kruisbogen gemaakt werden voor het jagen te paard. Gedurende de zestiende eeuwen tot vroeg in de zeventiende eeuw behield de kruisboog als jachtwapen ondanks het toenemende gebruik van de vuurbuiks of musket haar grote populariteit.

De populariteit van de kruisboog als jachtwapen was begrijpelijk; het mechanisme was betrekkelijk eenvoudig en betrouwbaar; en de pijlen werden dikwijls teruggevonden en konden opnieuw gebruikt worden.

Een musket was gecompliceerder, minder betrouwbaar en gevoeliger voor de weersomstandigheden; bovendien de ontstekingsvlam en de enigszins trage ontbranding van de lont en de knal bij het afschieten verjoegen het wild in de omgeving.

Bij het met de kruisboog op groot wild jagen gebruikte men pijlen en op klein wild gebruikte men de steenboog.

Bij een steenboog schoot men een ronde steen of kogel af i.p.v. een pijl. Steenbogen werden in Europa gebruikt van ongeveer de veertiende eeuw tot in de negentiende eeuw.

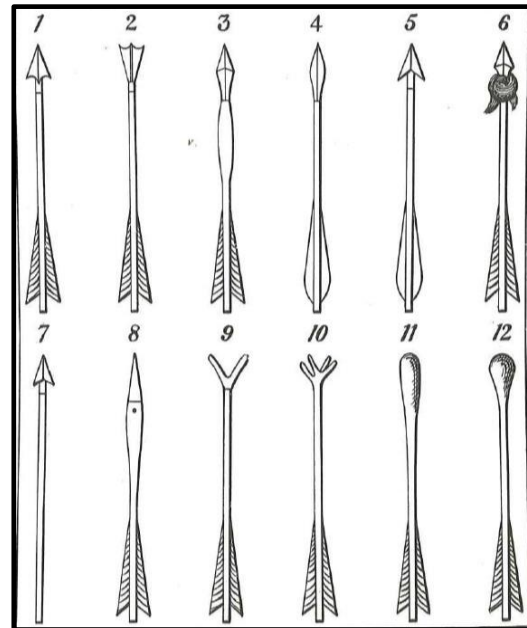
“Kruisboogschutter met een steenboog” door Stradanus (vlaams kunstenaar Jan van der Straet 1523– 1605)

Het schieten op vliegende vogels werd mogelijk door de perfectie van de vuurbuiken op het eind van de zeventiende eeuwen resulteerde in een teruggang van de kruisboog omdat die daarvoor minder goed bruikbaar was. Vanaf de achttiende eeuw nam het gebruik weer toe en meestal geheel voor het sportschieten. De sport bestond vaak uit niet meer dan het afschieten van een houten vogel, papegaai genaamd, die boven op een staak geplaatst was. De steen boog bleef echter voor het jagen op klein wild tot in de negentiende eeuw in gebruik. Het sportschieten met kruisbogen gebeurt op de dag van vandaag in Europa nog steeds en o.a. in: Nederland, België, West-Duitsland, Frankrijk, Oostenrijk en Zwitserland, het land van Wilhelm Tell.

Pijlen

Voor de verschillende toepassingen van de kruisboog zijn het gebruik van de diverse soorten pijlen ontwikkeld. De pijlen in de afbeelding hiernaast met de nummers 1 t/m 7 zijn pijlen voor militair gebruik, waarbij pijl 6 gedoopt in olie als brandpijl gebruikt werd. Pijl 8 werd gebruikt voor de jacht op herten Pijl 9 en 10 werden gebruikt voor de jacht op grote vogels.

Pijl 11 en 12 werden door de gildes gebruikt bij het sportschieten op de schutsboom met een versierde houten vogel erop. Zij hadden een ronde punt om de versierde vogel niet te beschadigen.

In Europa

De kruisboog bereikte Europa vanuit China via Groenland.

In de Noord-Europese landen is de kruisboog erg populair gebleven en in de "saga's" wordt menige episode verhaald waarbij de kruisboog de voornaamste rol speelt.

In de loop van haar geschiedenis heeft Finland menigmaal haar vrijheid aan de kruisboog te danken gehad, meesterlijk gehanteerd door de moedige Finnen. Toen de eerste predikanten in het begin van de twaalfde eeuw voet aan wal zetten, werden deze vreemdelingen koel ontvangen en men probeerde hun ontscheping te beletten door hen met kruisbogen te beschieten. De kruisboog zakte verder naar Europa af en ook de Kruisvaarders vonden de kruisboog terug bij de Turken. De eerste Kruistocht werd in 1096 door Godfried van Bouillon ondernomen en de laatste door Lodewijk de Negende in 1270.

Oorlogswapen

In de periode van de kruisvaarders, omstreeks de twaalfde eeuw, wordt de kruisboog het wapen bij uitstek voor het voetvolk en onttroont de handboog, Later zal de musket de kruisboog op zijn beurt onttroenen. En dan nog zal men moeten wachten op de getrokken loop om de precisie van de kruisboog te evenaren. De kruisboog was in die tijd al een zeer doeltreffend wapen; de specifieke eigenschappen zijn: draagkracht, precisie

en de uitzonderlijke doordringings kracht. Een harnas werd gekraakt en doorboord. Het voetvolk kon voor het eerst in de geschiedenis met dit wapen de geharnaste adel bedreigen en doden. In 1097 verbood Paus Urbanus II het gebruik van de kruisboog tussen Christenen onderling, omdat hij het een afgrijselijk en godsvijandig wapen vond. Veertig jaar later verbood Paus Innocentius III ook de arbalest (een grote en zware metalen variant van de kruisboog) en ander slingertuig op het tweede Lateraans Concilie in 1139, op straffe van excommunicatie. De Kerk zag echter geen probleem om de kruisboog tegen 'ongelovigen' in te zetten. Dit verbod kon echter de ontwikkeling niet tegenhouden en men ging verder met het maken van kruisbogen. Het waren de meesters, verenigd in het Bogenmakers gilde, die deze prachtwapens maakten.

De Constructie

De belangrijkste onderdelen van de kruisboog zijn (naast de kolf) de boog en de pees want deze geven de stuwkracht aan het projectiel, pijl, steen of kogel. In de vroege Middeleeuwen werd de boog meestal van hout gemaakt, waarschijnlijk Taxis- en/of Olmenhout. Er waren zeer gevarieerde konstrukties, een typische uitvoering was de samengestelde boog (composietboog). Het materiaal van de boog bestond uit walvisbaleinen in lagen op elkaar afgedekt door taxishout en omwonden met pees en lijn. De uiteinden van de boog werden beschermd en gevormd door gebogen stukjes bot.

(De stalen boog kwam pas vroeg in de 14de eeuw).

De boog werd met een speciale strop (teugel of toom genoemd) op de kop van de kolf gebonden. Bij de latere versies van de sportkruisbogen werden de stalen bogen met stalen trekplaten vastgetrokken.

De pees was meestal gemaakt van in elkaar gedraaid of gevlochten draad of haar.

In gespannen toestand werd de pees door een erg eenvoudige mechaniekje vastgehouden. De borging bestond uit een rol (noot of slot) meestal gemaakt van ivoor of bot en later van staal. De rol was ten dele in de kolf gewerkt en vastgebonden met kattendarm.

Voorbeeld van kruisboog met houten lat

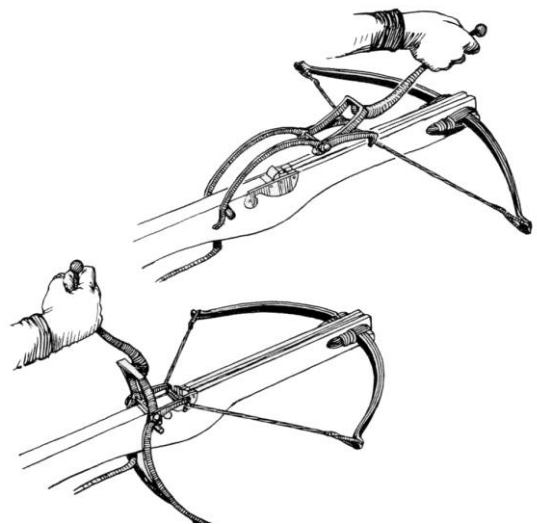

Het spannen

Aanvankelijk werd de kruisboog zonder hulpmiddelen met de hand gespannen. De kolf werd met de voorkant op de grond gezet en men trok met beide handen de pees in het slot. Later werd op de kop van de kolf een voetbeugel geplaatst. Naarmate de boog sterker werd moest men hulpmiddelen gaan gebruiken en men vond hiervoor de meest ingenieuze apparaten uit. De eerste stap was dat de schutter een riem om zijn middel had met een haak eraan. De haak werd achter de pees gehaakt en door de voet in de beugel te zetten en been en lichaam te strekken, dus door de boog omlaag te drukken, werd de boog gespannen. Er werd later ook nog een katrol aan die riem gemaakt. Ook gebruikte men de

"geitepoot" een hefboomstelsel, dat men op de pees plaatste en achter een vast punt haakte. Door de hefboom omlaag te drukken werd de pees in het slot gedrukt. Naast deze losse opspanner, ook wel "knecht" genoemd, had men ook een meer ingewikkeld systeem gemaakt. Hierbij was een hefboom op de kolf en soms zelfs in de kolf gebouwd. Door deze hefboom naar voren te brengen, de hefboom stond dan rechtop, werd de slothaak achter de pees gehaakt. Met het weer naar achteren halen van de hefboom werd de pees meegetrokken en gespannen. De hefboom werd gefixeerd door een pal of viel geheel in de kolf weg. Bij de

Spannen met de Geitepoot

duurdere luchtbuksen vindt men zo'n hefboom terug. De kruisbogen met in- of opgebouwde spaninrichting waren meestal steen bogen welke voor de jacht gebruikt werden. Bij de Middeleeuwse sportkruisbogen gebruikte men de "cranequin" een soort dommekracht (krik) die over de kolf geschoven werd. De "cranequin" bestond uit een tand heugel met klauw en een rondsel aan een zwengel. Door de zwengel te draaien trok men de pees in het slot. Als de pees achter de rol zat moest de "cranequin" ook weer afgenomen worden.

De zware militaire- en vestingkruisbogen werden op een nog meer ingewikkelde wijze gespannen. Hierbij werd gebruik gemaakt van een speciaal voor dit doel ontworpen windas. De kruisboog moest hiervoor worden aangepast. De kolf, welke normaal vóór tegen de schouder geplaatst werd, moest verlengd worden. De boog (kolf) werd nu op de schouder gelegd i.p.v. er tegenaan gezet. Op het verlengde deel werd de windas geplaatst. De windas was voorzien van een

dubbel katrollenstelsel en twee zwengels. Als de windas achter op de kolf geschoven was werden de katrolhaken achter de pees gehaakt en werd de windas met behulp van de twee zwengels opgewonden. De pees werd zo in het slot

(achter de rol) getrokken en de boog was gespannen. Achtereenvolgens werd de complete takel inrichting afgenomen en eerst nu pas kon men schieten. Voor elk schot moest men al deze handelingen herhalen. Tussen elk schot zat een ruime tijdspanne. (Zou dit de lengte van de 80-jarige oorlog verklaren?)

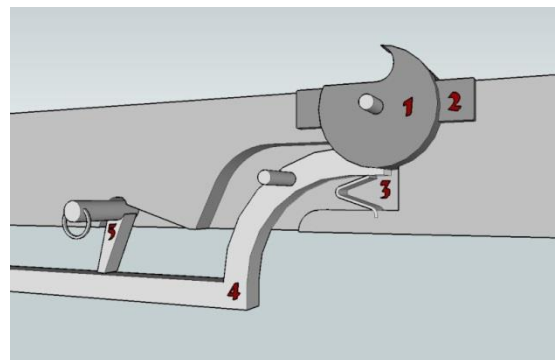

Het slot

In een inkeping aan de onderzijde van de noot greep een wig met hefboom die als aftrekmechanisme fungeert.

In het boven de kolf uitstekende deel van de rol zaten twee groeven. Een in de dwarsrichting (van de kolf) waarachter de pees vastgehouden werd en een in de lengterichting' waardoor het mogelijk werd de pijl steeds in dezelfde positie te leggen. De pijl paste met het achtereind in deze groef.

Door de hefboom, welke in de lengterichting onder de kolf doorloopt, tegen de kolf te drukken draait de wig uit de inkeping. De rol (of noot) draait onder spanning van de pees; de pees komt vrij en slaat (of werpt) de pijl weg. De aftrekmechanismen (of sloten) zijn belangrijk verbeterd. Bij de tegenwoordige sloten wordt naast de traditionele mechanische werking in enkele disciplines van de kruisboogsport ook gebruik gemaakt van technieken uit met name geweren en er wordt nu zelfs gebruik gemaakt van electronica .

De steenboog

Naast de kruisboog waar men alleen pijlen voor diversen doelen mee kon afschieten waren er nog een aantal varianten. De steenboog werd voornamelijk gebruikt voor het jagen op kleine dieren en vogels. Het is een erg eenvoudige boog, welke met de hand gespannen werd. Tussen de pees, welke dubbel is uitgevoerd werd een stukje leder bevestigd waarin de steen vastgehouden werd. De richtmiddelen waren minimaal. Het achtereind van de kolf (het schouderstuk) was meestal uitgevoerd als bergruimte voor de stenen. De vorm van het voorste kolfdeel was sterk gebogen waardoor de dubbele pees ongehinderd ontspandde

Een steenboog zoals die gebruikt werd bij de jacht op klein wild

De kogelkruisboog

Een verbeterde versie van de steenboog is de kogelboog. De konstruktie toont sterke gelijkenis met de steen boog maar op een aantal belangrijke punten is hij gemoderniseerd. De richtmiddelen zijn uitgebreider; de spaninrichting is ingebouwd. Met deze uitvoering werden legers uitgerust. Er bestond ook een kleinere versie van waarmee de kinderen op vroege leeftijd getraind werden voor het leger, de jacht en zelfverdediging. Deze kogel boog werd eind 18de begin 19de eeuw gebruikt voor de jacht op kleine dieren en op grotere vogels (b.v. roeken en raven)

De balkkruisboog

Uit de kogelkruisboog is de balkkruisboog ontwikkeld welke voornamelijk voor de sport gebruikt wordt. Deze heeft i.p.v. een dubbele pees met een zak, een loop zoals een geweer. Op het einde van de 12de eeuw kwam het eerste ontwerp waarbij een houten of stalen loop bevestigd werd op een traditionele kruisboog. Een glijseuf in het achterste deel diende om projectiel en pees te laten doorschieten. Voor het opspannen van de boog was een hefboom nodig. De projectielen waren bollen uit klei of pijlen die niet voorzien waren van pluimen. Dit wapen werd ook wel gebruikt voor de jacht en voor militaire doeleinden. Pas in 1789 vonden de eerste wedstrijden kruisboog met loop en ballen plaats, onder andere in Brussel, de bakermat van het balboogschieten. De pees en de lat worden opgespannen met een speciale hefboom, de 'gek'. Hiermee wordt een

loden bal verticaal omhoog geschoten naar houten blokjes, die vogels genoemd worden en op ongeveer 18 meter hoogte staan. De loden bal weegt zo'n 17 gram en wordt door de schutters zelf gegoten. Na het schot wordt de bal opgevangen door een zware zeildoek, die

De “prang”

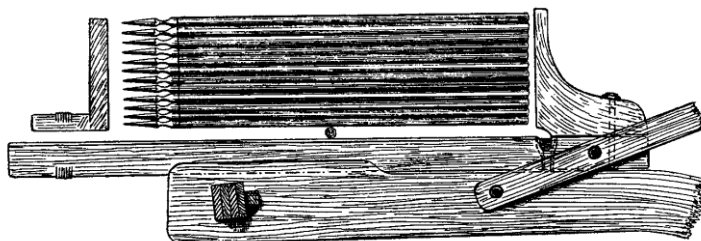
boven de vogels gespannen is. Het vogelrek bestaat uit een metalen lat met zeven pinnen, waarop houten vogels worden geplaatst. Dit wordt de 'prang' genoemd. Om de vogels gemakkelijk te kunnen vervangen, moet de prang vlot op en neer kunnen gaan. Een team bestaat uit zes schutters die elk om beurt proberen een vogel af te schieten. De vogels hebben een nummer en moeten in de juiste volgorde worden afgeschoten, van links naar rechts. Met deze kruisboog wordt alleen nog in België geschoten.

Chinese repeteerkruisboog

Een wel zeer specifiek model is de Chinese repeteerkruisboog. Deze kruisboog kan meerdere schoten vlug achter elkaar lossen. Op de kolf is een magazijn gemonteerd met een zestal op elkaar gestapelde pijlen (soms ook nog twee naast elkaar). De spaninrichting zit vast op de kolf gemonteerd en met een vlotte voor- en achterwaartse beweging is de boog weer gespannen. tussen

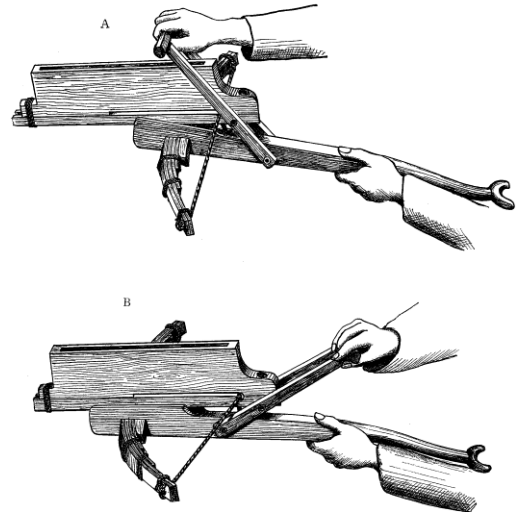
1894 en 1895 gebruikten de Chinezen hun repeteerkruisbogen in de Chinees-Japanse oorlog en zelfs in de eerste wereldoorlog werden in de loopgraven af en toe nog kruisbogen gebruikt. Ten tijde van de Vietnam-oorlog werd deze boog door sluipschutters nog gebruikt. In vroegere veldslagen werd de repeteerkruisboog gebruikt om een aanstormend leger door een regen van pijlen tegen te houden of een vesting te verdedigen. Honderd schutters kunnen in 15 seconden 1000 pijlen op de vijand afvuren met de gewone kruisbogen ongeveer 200. De doorslagkracht was niet groot, daarom werden de pijlpunten in een sterk snelwerkend gif gedompeld, zodat de kleinste verwonding dodelijk kon zijn

Het magazijn van de Chinese repeteerkruisboog

De kruisboog: middeleeuws en toch eigentijds

Door het heen en weer bewegen van de hendel werd de boog gespannen en een pijl klaargelegd. Zodra de hendel zich in de achterste positie bevond, kwam de pees vrij te liggen en werd de pijl weggeschoten. Daarna kon dit heel snel herhaald worden.

Een hoogtepunt van de eerste editie van het “World Traditional Archery Festival” (2007) in Korea was een demonstratie van deze repeteerkruisboog (zie foto hieronder).

Het spannen en laden in één beweging van de repeteerkruisboog

Het middeleeuws wapen levend houden

Niet alleen in Azie , maar in verschillende andere landen wordt het schieten met deze historische kruisbogen in stand gehouden.

Tijdens het Europees kampioenschap Field 2011 in Boedapest (georganiseerd door de IAU) werd een demonstratie gegeven van het schieten met de middeleeuwse kruisboog

Schutters van de “Saint Sebastyan Crossbow Society” uit Hongarije

In de verschillende landen worden tijdens festivals middeleeuwse strijdtoneelen nagespeeld zodat het publiek een idee krijgt hoe het in de middeleeuwen eraan toe ging. Om alles levendiger te maken zijn de schutters uitgedost in middeleeuwse kledij.

Kruisboogschutters zoeken tijdens festival dekking achter hun schild

Kruisboogschutter uitgedost in volledige middeleeuwse uitrusting

Palio della Balestra

Een traditie die zeker het noemen waard is, komt uit Italië. Daar strijden ieder jaar op de laatste zondag van mei de schutters uit 2 dorpen tegen elkaar in de traditionele “Palio della Balestra”, een wedstrijd kruisboogschieten. De inwoners van Gubbio nemen het op tegen de dorpelingen van Sansepolcro, dat even verderop ligt. In traditionele middeleeuwse kledij lopen de schutters met hun middeleeuwse (vesting-) kruisbogen op de schouder naar het plein waar de wedstrijd wordt gehouden. Op het Piazza della Signoria

zoeven de pijlen met een enorme snelheid op hun doel af, de roos van een schietschijf die op 36 meter afstand is geplaatst. Doordat het lijkt alsof alle pijlen in de roos belanden, is het vaak ondoenlijk om uit te maken wie de winnaar is. Dit levert hoogoplopende, verhitte typisch Italiaanse discussies op tussen de twee dorpen. Maar zodra duidelijk wordt wie de winnaar is, is alle strijd vergeten en kan het grote feestvieren beginnen!

Nog steeds tot de verbeelding

De kruisboog spreekt in de moderne tijd nog steeds tot de verbeelding. Dit blijkt uit het gebruik van de kruisboog in moderne verhalen, films en spelletjes. In films zoals "Tomb Raider" en "Van Helsing" maken de helden gebruik van kruisbogen om de schurken te verslaan.

Ook in de diverse computerspelletjes komen we nog steeds kruisbogen tegen. "Link's crossbow training" voor de Wii is zo'n spel. Maar het zelf schieten met de kruisboog is een ervaring die niet met welk spel dan ook is te vergelijken.

Het meest recente voorbeeld van het gebruik van kruisbogen is het verhaal "Raveleijn", dat exclusief door Paul van Loon voor "De Efteling" is geschreven. In dit verhaal komen een paar kinderen terecht in een middeleeuws decor en waar ze als ruiters strijden tegen het kwaad. Ieder heeft zijn eigen kleur en speciale krachten. De "groene ruiter" haalt de kracht van het hout uit zijn kruisboog.

De hedendaagse kruisboogsport

De kruisboogsport wordt in zeer gevarieerde vormen beoefend en is rijk aan folklore en tradities. Het zijn met name de oude gebruiken, de romantiek die een groot aantal schutters ertoe gebracht hebben lid te worden van een schuttersgilde of een schuttersvereniging. In België is dat heden ten dage nog zo; en het zal de eerste keer niet zijn dat de schutter met de meeste euro's "wint" voor de schutter met de beste kwaliteiten. Niet zelden wordt er dan twee dagen gefeest; één dag alleen door de gildebroeders en een dag met de gilderusten (hun echtgenotes) samen. Ouderwets gezellig.

Het schuttersgilde

Gilden zijn verenigingen van personen, die samen een gemeenschappelijk belang willen behartigen. Vroeger bestonden koopmansgilden, handwerkers- of ambachtsgilden en schuttersgilden. De eerste bestaan niet meer, daarom gebruikt men nu het woord "gilde" alleen om schutterijen aan te duiden. Het is afgeleid van het oud-germaanse "gelden", wat offeren betekent.

De gilden zijn het best bewaard in het Belgische, speciaal de Kempen. In Nederland kent men de gilden voornamelijk nog in de Zuidelijke provincies.

Koningschieten

Vaak is het zo, dat een van de kermisdagen gewijd is aan het vogelschieten. Het gilde trekt dan gezamenlijk naar de boom met de versierde houten vogel erop; de schutsboom.

Sommige café's zijn naar deze boom genoemd. De schutterskoning schiet het eerst. waarna de gildebroeders beurtelings volgen. Wie de vogel afschiet is koning en wordt omhangen met het gildezilver; waaraan de nieuwe koning zijn eigen zilveren schild toevoegt.

Het vogelschieten was in de veertiende eeuw al een van de meest geliefde oefeningen van de stedelijke schutterijen: In die tijd kreeg de koning een uit zilver gemaakte vogel en moest zijn medeschutters een maaltijd aanbieden.

Poolse schutter met koningsvogel

Gildefeesten

De jaarlijks op diverse plaatsen te houden gildefeesten en landjuwelen hebben enorme belangstelling. Met zo'n gildefeest komt die "goeie ouwe tijd" terug.

In optocht trekken de gilden. soms meer dan honderd, naar het feestterrein. Elk gilde in haar eigen klederdracht, variërend van een eenvoudige boerenkiel en pet tot en met prachtige, gekleurde fluwelen cape's en mantels en fraaie mutsen. voor elk gilde loopt de tamboer en de vaandeldrager, daarachter de koning die met al het gildezilver is omhangen, gevolgd door

de gildebroeders en zusters. In de optocht. die kilometers lang kan zijn, worden de beelden megedragen van de schutspatroon van het gilde. Alle oude gilden dragen ook de naam van hun schutspatroon, b.v, Sint Sebastiaan. Sint Joris. Sint Hubertus en nog vele anderen. De gilden waren nauw betrokken bij de kerk. Hun devies was "voor God. Koning en Vaderland". Hierbij zijn prachtige. eeuwenoude beelden maar ook moderne. Bezit het gilde geen beeld

meer. dan wordt door kinderen deze patroonheilige uitgebeeld. Het geheel is een indrukwekkend, kleurig lint met op de kop aan de stoet de ruiters. Meestal wordt er op het feestterrein in de openlucht een gildemis opgedragen, waarna de wedstrijden beginnen. Er wordt dan geschoten met o.a. handboog, kruisboog, balansboog, balkkruisboog, voetboog en karabijn; en dat zowel op doel als op de schutsboom. Daarnaast zijn er nog wedstrijden in het volksdansen, roffels en vendelzwaaien. Tevens zijn er tentoonstellingen met prijzen voor de mooiste oude- en nieuwe vaandels, oude- en nieuwe gildezilveren, oude- en nieuwe beelden, oude- en nieuwe oorkonden enz.

Een gildefeest is een levendig en interessant schouwspel, het is sport maar "het erbij zijn" is voor de meeste deelnemers belangrijker dan de prestatie.

De wedstrijdssport

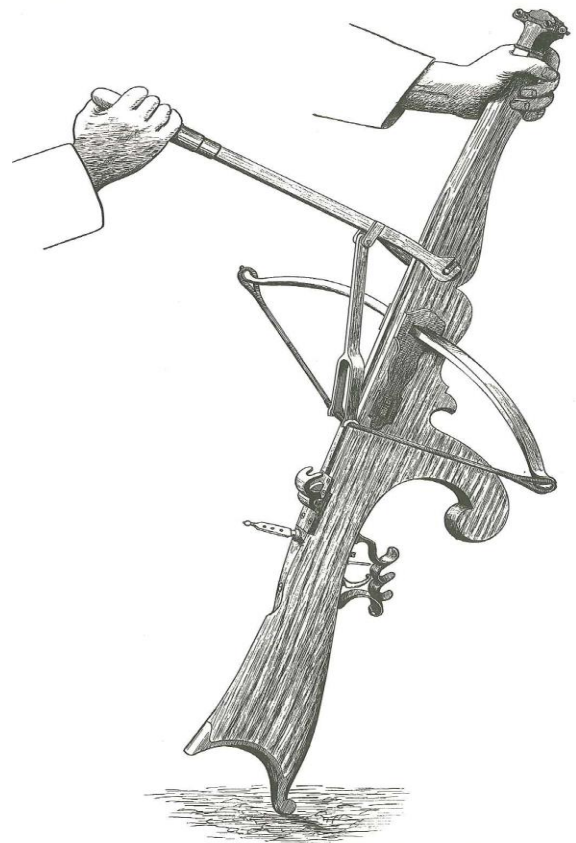
Naast de beleving van de kruisboogsport binnen het oude gilde wordt er ook de echte wedstrijdssport bedreven. De gilden zijn bij een federatie aangesloten en hiernaast bestaat ook nog de Nederlandse Kruisboog Bond. De N.K.B. is opgebouwd uit secties waar de verschillende disciplines zijn ondergebracht. Bij deze secties zijn regionale kringen en verenigingen aangesloten. Binnen deze landelijke bond wordt de wedstrijdssport bedreven en door een kleine selecte groep zelfs internationale topsport.

De N.K.B. organiseert jaarlijks enkele landelijke concoursen, de bondskoningswedstrijd en de Nederlandse kruisboogkampioenschappen. Jaarlijks worden met de Belgische bonden, (de Nationale Unie van kruisboogschutters in België, (N.U.K.B.) en de Kempische Bond der kleine kruisboogmaatschappijen), interland wedstrijden gehouden. Hierin is het ieder jaar weer spannend wie de sterkste schutters heeft. De strijd tussen België en Nederland wordt vaak in de laatste paar schoten pas beslist.

Binnen de N.K.B. kennen we verschillende disciplines:

- 10 meter traditioneel
- 20 meter traditioneel
- 20 meter factory
- Wipschieten
- 10 meter match
- 30 meter match
- Field

De aangesloten verenigingen voor deze disciplines zijn verspreid over het gehele land maar bevinden zich voornamelijk in de zuidelijke en noordelijke provincies.

Opspannen van de Belgische kruisboog

20 meter traditioneel

Het merendeel van de bij de N.K.B. aangesloten verenigingen schiet in de discipline 20 meter traditioneel.

De hiervoor toegepaste kruisboog (Belgische- of kleine kruisboog) heeft een sterke stalen boog welke wel een schootsafstand kan hebben van ver boven de 150 meter.

Het doel is veelal een met klei gevulde bak van ca 20 x 20 cm, waarop een kartonnen schietschijf is geprikt. Van origine was dit een bak met natuurklei. De natuurklei moest dagelijks nat gehouden worden om te voorkomen dat deze klei uitdroogde en de pijl brak bij het raken van de schietschijf. Dit was een zeer tijdrovend proces. Als oplossing is de bak nu gevuld met boetseerklei, die niet uitdroogt. Ook wordt nu steeds meer doel gebruikt wat gemaakt is van op elkaar gestapelde repen met rubber of vinyl. Deze techniek is

Schot in de roos van een 20-meter schietkaart

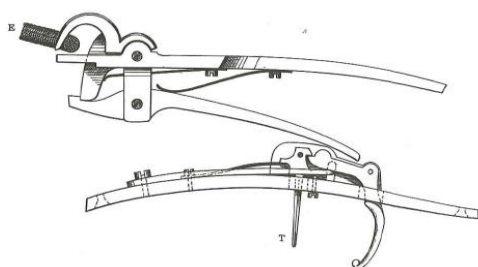
overgenomen vanuit het field-schieten en de handboogsport.

De telling van de schietkaart is van 10 naar 4 punten. In het midden van de kaart bevindt zich de roos. De roos heeft een doorsnede van 32 mm en is 10 punten waard. Midden in de roos bevindt zich nog een rondje van 10 mm. Dit wordt de "moes" genoemd. Bij een gelijke score in een wedstrijd wordt gekeken hoeveel maal de schutter deze moes heeft geraakt.

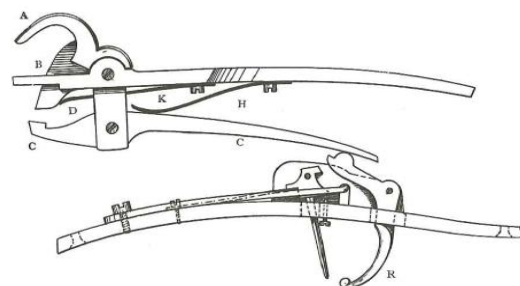
De 20 meter pijl is max. 30 cm lang en het gewicht tot ca 35 gram.

De snelheid van de pijl is uiteraard afhankelijk van de sterkte van de boog maar kan 200 km per uur bedragen en in bepaalde gevallen zelfs meer.

Het slot van de Belgische kruisboog is wat anders opgebouwd dan de eerder genoemde sloten. Hieronder staan tekeningen van een slot in gespannen positie en ontspannen positie

Slot in gespannen positie

Slot in ontspannen positie

Omdat deze kruisboog in de Benelux niet in de sport- of wapenwinkel te koop is, worden deze bogen vaak zelf gemaakt en is de verscheidenheid in modellen daardoor zeer groot. De kruisbogen worden ook doorgegeven / verkocht binnen de verenigingen of familie. In

Voorbeeld van een Moderne 20 meter kruisboog welke door een bogenbouwer in serie wordt gemaakt

sommige gevallen worden ze ook op bestelling door hobbyisten gemaakt en ieder heeft daarbij zijn eigen model. De echte bogenmaker bestaat nagenoeg niet meer. Een handige schutter kan zijn boog wel zelf maken. In het verleden werd dit ook vaak samen met anderen gedaan, de een maakte het hout, de ander het ijzerwerk en zo hielp men elkaar.

Steeds meer wordt gebruik gemaakt van onderdelen van andere schietsporten. Met name de richtmiddelen, de schoudersteun en onderdelen van het

slot zijn rechtstreeks afkomstig van het gewoenschietsen.

De prijs kan variëren van € 400,- tot wel € 3000,-. Het prijsverschil komt door de gebruikte houtsoort / materialen, het model, de richtmiddelen, de afwerking etc. Het is beslist geen garantie dat een dure kruisboog beter is dan een goedkope.

Het schieten wordt nog altijd bepaald door de schutter zelf.

In België wordt op de afstand 20 meter traditioneel ook nog geschoten. De Belgische schutters maken veelal gebruik van een “balansboog”. Deze balansboog wordt niet tegen de schouder gezet zoals bij alle andere kruisbogen, maar bovenop de schouder gelegd. Het gewicht aan het achterkant van de balansboog zorgt voor de stabiliteit (balans). Deze balansboog heeft zijn historische middeleeuwse ontwerp grotendeels behouden in tegenstelling tot de kruisbogen van de Nederlandse schutters, waar het ontwerp steeds meer lijkt op de match-kruisbogen of wedstrijdgeweren.

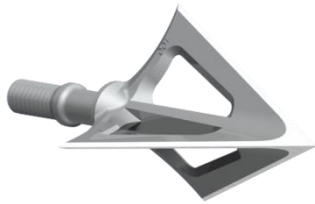

20 Meter Factory

Met name na de 2^e wereldoorlog is het ontwerp van de kruisboog verder gemoderniseerd in de vorm van de jachtkruisbogen. De jachtkruisbogen werden door een aantal fabrikanten in eerste instantie voor de Amerikaanse en Canadese markt ontwikkeld. Deze jachtbogen hebben als grote verschil

“Eenvoudige” recurve jachtkruisboog

Pijlpunt t.b.v. Jacht

met de andere kruisbogen dat de pijl door middel van een klemmetje vastgehouden wordt op de goot van de kruisboog. Hierdoor is het mogelijk om van bovenaf op klein wild of vis te jagen zonder dat de pijl van de boog afvalt. Voor ieder soort wild worden andere pijlen gebruikt. Voor het jagen op vis zit er een

katrol met vislijn op de boog gemonteerd welke aan de pijlpunt is vastgemaakt. De kracht van de boog wordt uitgedrukt in de trekkracht van de lat. De eenheid hiervoor is lbs (pond) . De lichte recurve kruisbogen hebben een strekte vanaf 40

lbs. Deze zijn eenvoudig met de hand te spannen. Vanaf 80 lbs wordt er meestal een spanhulp gebruikt.

Later werd het ontwerp verder verfijnt door de zogenaamde “compound” bogen. Hierin wordt door middel van katrollen de pijl met meer kracht afgeschoten en heeft daarmee een groter bereik. Deze techniek is ook toegepast in de handboogsport, waar de compound-bogen een aparte discipline zijn. De ontwikkeling blijft niet stil staan en er worden nu

Compound-kruisboog

steeds geavanceerder. Hierdoor wordt op sommige punten het oorspronkelijke ontwerp van een kruisboog een beetje losgelaten. Een goed voorbeeld is de hiernaast afgebeelde jachtkruisboog waar de lat uit meerdere delen en katrollen bestaat en de pees zich voor de lat bevindt i.p.v. erachter.

In Nederland mag met deze jachtbogen alleen op eigen terrein worden geschoten. Het jagen met deze bogen is dan ook verboden. Zeker de “compound-bogen” hebben een zeer grote kracht

Afwijkend model Compound boog

waardoor ze zeer gevaarlijk zijn. De trekkracht van deze bogen kan oplopen tot wel 400lbs. Ook het vervoer van de kruisbogen is aan regels gebonden. Een kruisboog mag niet “schietklaar” vervoerd worden en tijdens het vervoer moet de lat en pees in ieder geval afgedekt zijn.

Teambuilding

Veel outdoor evenementenlocaties bieden voor teambuilding- en bedrijfsuitjes e.d. diverse soorten activiteiten aan en “kruisboogschieten” is daar vaak één van. Zij gebruiken meestal de recurve kruisboog met

een lage trekkracht. De zwaarte van de boog is in dit geval niet belangrijk, het gaat om de activiteit “samen” te doen en in een onderling wedstrijdje je vrienden of collega’s te snel af zijn. Doordat deze bogen zelf makkelijk met de hand te spannen zijn, is het een ervaring die iedereen kan meemaken.

Discipline NKB 20 meter Factory

Doordat de jachtbogen in Nederland vrij te verkrijgen zijn, is de vraag ontstaan bij de eigenaren van deze bogen waar men met deze kruisbogen wedstrijden mag schieten. Met name vanwege het ontbreken van de ruimte werden met deze jachtbogen nog geen wedstrijden georganiseerd. De Nederlandse Kruisboogbond is hierdoor een onderzoek gestart om deze bogen op de banen van de Nederlandse Kruisboogbond en haar aangesloten verenigingen toe te kunnen laten. Door de grote verschillen met de “gebruikelijke” 20-meter kruisboog moesten er wat aanpassingen gedaan worden aan de doelen en er worden schietkaarten gebruikt zoals in de handboogsport. Door de scherpe punten waren de traditionele 20-meter doelen niet geschikt voor de pijlen van de jachtkruisboog.

Aangepast doel met schietkaart

De sectie 20 meter van de Nederlandse Kruisboogbond is een test gestart met het gebruik van de jachtkruisbogen. Hiervoor hebben zij een aparte discipline in het leven geroepen.

“20 meter Factory”. De naam komt voort uit het feit dat de kruisbogen direct uit de fabriek (Factory) , zonder veel aanpassingen gebruik mogen worden op de banen. Er zijn een aantal teglementen opgesteld waaraan het wapen moet voldoen. Het belangrijkste criterium is de snelheid van de pijl. Daarnaast wordt er alleen met de recurve bogen geschoten en niet met de compound bogen.

In 2013 is een eerste succesvolle clinic georganiseerd waar o.a. met deze factory bogen kon worden geschoten. Mede door deze clinic is er meer bekendheid voor de factory-boog gekomen .

Toekomstig Schutter met factoryboog tijdens clinic 2013

De factory-bogen zijn in de winkel of webshop eenvoudig verkrijgbaar.

De prijs van deze bogen ligt ook veel lager dan bij de traditionele 20-meter kruisbogen en de onderdelen / pijlen zijn ook makkelijker te verkrijgen. Hierdoor is de discipline Factory een ideale start voor de beginnende schutter.

Door het lagere gewicht van de boog is deze ook ideaal voor schutters waarvan de spierkracht is afgenomen, en de reguliere traditionele 10- of 20 meter kruisboog te zwaar wordt. Ideaal voor jong en oud.

10 meter traditioneel

Het kruisboog schieten op deze afstand wijkt slechts in detail af van de 20 meter traditioneel.

De 10 meter kruisboog heeft een iets minder sterke stalen boog en is in zijn totaliteit wat kleiner en lichter. De punt van de pijl is te vergelijken met een 6-duims spijker; maar dan ongeveer 4 cm lang. Het doel is van oorsprong een ongeveer 6 cm dikke schijf, gezaagd uit een berkenstam, met een doorsnede van 16 tot 20 cm. Als middelpunt, de roos, is een buisje van stalen elektriciteitsbuis in de blok geslagen en het ronde binnenvlakje van 18 mm is zwart gemaakt. Er omheen is een tweede stalen ring van 5 cm rond. De puntentelling hierbij is 5, 4 en de rest is 3. Daar deze schietblokken beperkt meegaan en er dus nogal wat berkenstammen nodig zijn experimenteert men nu met een metalen bakje gevuld met kunststof, waarop men dan een kartonnen schietschijf je plakt.

Toegankelijkheid

De kruisboogsport kan beoefend worden door iedereen van jong (12 jaar) tot oud en ook schutters met een fysieke beperking kunnen met name de traditionele afstanden 10 en 20 meter de kruisboogsport beoefenen en deelnemen aan de wedstrijden. De meeste verenigingen hebben hun accommodaties toegankelijk gemaakt voor minder valide schutters. De door de Nederlandse Kruisboogbond ontwikkelde mobiele schietaccommodatie , waar nationale en internationale wedstrijden op georganiseerd worden is zo gebouwd dat iedere schutter kan deelnemen.

Jeugdschutters aan de slag met de discipline 20 meter traditioneel

Deelname van schutters met een beperking tijdens de wedstrijden op de mobiele accommodatie van de Nederlandse Kruisboogbond

Wipschieten

Deze kruisboogdiscipline komt voort uit de jacht. Het was de wijze waarop jagers vroeger fazanten uit bomen schoten. Ze slopen op kousenvoeten dichterbij en verrasten de vogels in hun slaap.

Er wordt omhoog - dus verticaal - geschoten. Mede daarom wordt er ook geschoten met een speciaal voor deze discipline geschikte boog, die makkelijk op je schouder rust.

Bovendien is er een magneetje in de schacht van de boog geplaatst, zodat de pijl blijft liggen als je omhoog richt. De pijlen hebben, in tegenstelling tot de andere disciplines, geen scherpe punt, maar hebben een plat, bot uiteinde. Het is de bedoeling om een metalen schijf van een mast van 12,5 meter hoog te schieten. Ieder raak schot levert één punt op. In een wedstrijd worden schijven gebruikt variërend van 80 mm tot 60 mm. In het verloop van de wedstrijd worden de schijven steeds kleiner. Bij een gelijke stand wordt er op een nog kleiner schijfje geschoten deze schijf is 40 mm. De schijf kan er via een koord in de paal weer opgetrokken worden.

10 meter Match / 30 meter match

Internationaal wordt er geschoten op de afstanden 10 en 30 meter. Gedurende het jaar worden diverse wedstrijden georganiseerd waaronder ieder jaar een Europees kampioenschap of een Wereldkampioenschap. Deze wedstrijden worden georganiseerd door de Internationale Armbrustschützen Union I.A.U. of tenminste volgens de reglementen die door de I.A.U zijn opgesteld.

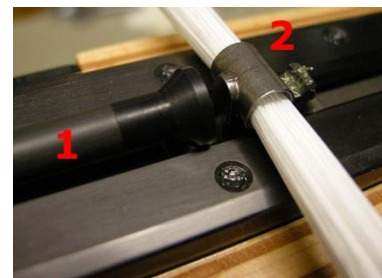
10 meter match-kruisboog

30 meter match-kruisboog

De kruisboog voor deze wedstrijden wijkt sterk af van elke andere. De belangrijkste verschillen zijn dat er gebruik wordt gemaakt van een waterpas om de boog exact horizontaal te kunnen houden en dat de pees met een geleidingsblokje aan de boog vastzit. Bij alle andere bogen ligt de pees los op de boog.

De 30-meter match kruisboog is zwaarder in gewicht en heeft ook een sterkere stalen boog .

Detail van een Match-wapen
1) de pijl 2) het geleidingsblokje

Voorbeelden van toegepaste matchpijlen

De pijl van het match-wapen is erg kort; slechts 15 cm en heeft in tegenstelling tot alle andere pijlen geen draagveren. De punt is over een kleine afstand voorzien van een soort houtschroefdraad. De schietkaart zit geklemd op een loden plaat en door de "schroefdraad" is de pijl eenvoudig uit het lood te draaien.

Na een wedstrijd wordt het lood weer gesmolten en worden er weer mooie nieuwe kernen gegoten, klaar voor de volgende wedstrijd.

De loden kern van het doel waar op 30 meter wordt geschoten

De maximale score van 10 punten behaald na een schot vanaf 30 meter afstand

Een aparte dimensie is dat er bij de discipline 30 meter match naast een serie schoten staand ook een serie knielend wordt afgewerkt. Dit vergt veel van de schutter en een goede conditie is dan ook heel belangrijk.

Knielende schutter tijdens de WK 2010 in Frankrijk, waar gebruik werd gemaakt van de mobiele kruisboogbanen van de Nederlandse Kruisboogbond

Field

Bij het Field-schieten wordt in het open veld geschoten in staande houding.

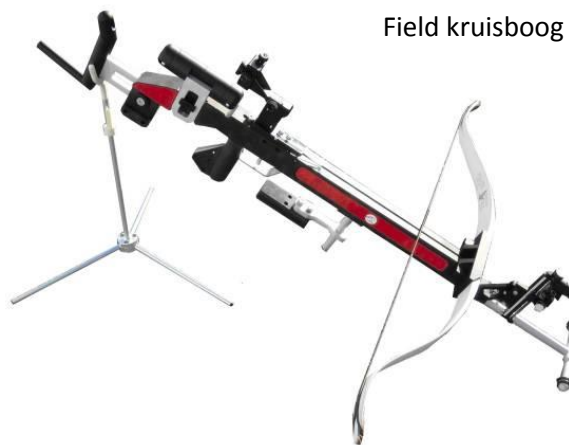
Tijdens een wedstrijd schiet men op drie verschillende afstanden: 35, 50 en 65 meter. Naast deze outdoor afstanden is er ook een indoorafstand van 18 meter.

De afmetingen van de schijf waar de pijl inslaat is gelijk aan die van de handboogsport. Op de afstand van 35 meter is de roos 40 mm en op de 50 en 65 meter is dit 80 mm.

De trekkracht van de kruisboog is groot.

Er wordt geschoten op een kaart met verschillende kleuren, net als bij het handboogschieten.

Wedstrijden (internationaal) bestaan uit zogenaamde voorrondes of series verspreid over twee dagen van elk 90 schoten (zowel voor heren, dames en junioren). Per afstand schiet men 30 wedstrijdshoten. De na 180 schoten best geplaatste schutters schieten nog een finaleserie van 10 schoten op commando. Een finaleserie vindt altijd plaats op de 50 meter. Tijdens deze finaleserie worden de resultaten direct door de jury weergegeven en opgeteld bij het resultaat uit de voorronde, waardoor de spanning met name voor de schutter maar ook voor het publiek hoog kan oplopen. Bij een eventuele gelijke stand zal uiteindelijk een barrage (schot om schot) de doorslag moeten geven. Naast de competitie zijn de nationale kampioenschappen, EK's, WK's, Eurocups en Worldcups de belangrijkste wedstrijden.

Fieldschutter op de indoorafstand

Ook hier is er ruimte voor de schutter met een beperking

Andere internationale wedstrijden

Naast de I.A.U. is er nog een andere internationale organisatie actief in het kruisboogschieten. Dit is de World Crossbow Shooting Association (WCSA). De WCSA organiseert met name wedstrijden met de fieldkruisboog (target crossbow) en de jachtkruisbogen (sporting crossbow) en de middeleeuwse kruisboog (medieval crossbow). In verschillende landen over de hele wereld wordt daarmee geschoten. In Europa worden alleen WCSA wedstrijden georganiseerd in Zweden, Duitsland en Engeland. De outdoorafstanden waarop geschoten wordt zijn 65, 55, 45 en 35 meter. Bij de indoor-wedstrijden wordt geschoten op 18 meter.

Wedstrijd met de jachtkruisboog (sporting crossbow)

3D-schieten

Een andere dimensie is het 3D schieten. Hier wordt de jacht nagebootst door doelen in de vorm van dieren op een parcours in het bos te plaatsen. De afstand tot het doel moet door de schutter zelf ingeschat worden. In Nederland wordt dit niet beoefend. Wel is het 3D-schieten een officiële discipline bij de Handboogsport in Nederland.

Niet alleen voor de moderne kruisboogschutter worden wedstrijden georganiseerd, maar ook de liefhebbers van de traditionele middeleeuwse kruisboog worden niet vergeten. Hier wordt in een wedstrijd op verschillende afstanden geschoten (20, 30 en 40 meter) mee geschoten.

Wedstrijd met de middeleeuwse kruisboog

En tenslotte: Jong geleerd is oud gedaan !

Geschiedenis van de Kruisboog in vogelvlucht:

341 voor Christus: 1e betrouwbare verschijning van de kruisboog in de strijd bij Ma-Ling in China.

228 voor Christus: 1e kruisboog accessoires een bronzen sluit mechanisme, gevonden bij de tombe Yu Wang.

300-700: Romeinen maken gebruik van kruisbogen.

385 Vegetius maakte melding van de kruisboog in de-re-militaria .

1066: kruisboog geïntroduceerd in Engeland bij de Noormannen.

1096 Anna Comnena beschrijft de Noorse kruisboog.

1100: William Rufus zoon van William de Veroveraar gedood door een kruisboog.

1079 / 1139: gebruik van kruisbogen tegen Christenen wordt bij de wet verboden.

1192: kruisvaarders boeken een overwinning in Jaffa met behulp van kruisbogen.

1314: eerste stalen kruisbogen. Kruisboog duikt nu echt overal in Europa op.

1346: Genoese manschappen met kruisbogen worden bij Crecy verslagen door Engelse manschappen met de zogenaamde lange-boog.

1503: vele Engelse wetten omtrent het gebruik van de kruisboog.

1550-1600: vuurwapens nemen in de Westerse landen de plaats over van de Kruisboog.

1550-1800: op zee wordt nog wel gebruik gemaakt van de kruisboog. Reden hiervan is het ontstekingsprobleem van kruit in vochtige ruimtes.

1860: fotos laten zien dat in China nog steeds kruisbogen worden gebruikt in het leger.

1894-95: in de oorlog tussen Japan en China wordt gebruikt gemaakt van kruisbogen.

1914-1918: Fransen gebruiken een aantal kruisbogen tijdens WO I.

1939-45: Australische commandos zouden gebruik hebben gemaakt van de Arrow-Speed kruisboog.

1945-1975: kruisboog wordt door veel Vietnamese troepen gebruikt tijdens de Vietnam oorlog.

1960 tot heden: kruisboog wordt naast het sportschieten voornamelijk gebruikt om dieren te verdoven / te vangen en om genetische informatie te verkrijgen.